

Vepsä-Ahovaara

Vepsä

Vepsän kylä sijaitsee Etelä-Kuhmossa Vepsänjoelta Nurmesrajalle saakka. Lännessä on naapurikylänä Katerma ja idässä Korpisalmi.

Vepsälle on tullut ensimmäinen asukas 1600-luvulla Pihlajanvaaralle (nykyisin Kotila). Myöhemmin asukkaita tuli lisää. Vepsänjärven rannoille sekä myös kirkonkylälle päin. Taloja oli toistakymmentä sekä joitakin pienempiä mökkejä, joista pulavuosina moni autioitui. Toimeentulo oli paljolti kalastuksen ja metsästyksen sekä muutaman lehmän ja ns. pienkarjan varassa. Myöhemmin metsätyöt antoivat mahdollisuuksia lisäansioihin. Traktorit ja muutkin koneet alkoivat yleistyä 1950-luvulla ja peltojen pinta-ala lisääntyi vähitellen. Nykyisin on Vepsällä maidontuotantoon erikoistuneita karjatiloja kuusi. Viljelysalat ovat vuokrapellot mukaan luettuna 30 ha:n paikkeilla ja tarvittavat koneet ovat tietenkin tarvittavan tehokkaita.

Vepsä oli pitkään niin sanotusti Jumalan selän takana, sillä sinne ei ollut tietä. Tieyhteydet kuitenkin paranivat lopulta: Ahovaarasta tehtiin tie Koukkulaan 1920 - 1930-luvulla ja Vepsänjärven ympäri tehtiin Petäjäahontie 1960-luvulla.

Kansakoulu aloitti toiminnan v.1949 Riihivaaran pirtissä. Vuosina 1955-56 rakennettiin Vepsän koulu. Opetus alkoi uudessa koulussa syksyllä 1956 ja koulu toimi aina siihen asti, kun se lakkautettiin v. 2002 syksyllä. Vepsältä on ollut edustaja useina kunnanvaltuustokausina.

Vepsä-Ahovaara

Ahovaara

Ahovaara sijaitsee keskustasta etelään ja on osa Korpisalmea. Se rajoittuu länsilaidalta Katermaan ja etelästä Vepsään.

Ensimmäiset tilat ovat jo ainakin 1700-luvulla perustettuja kuten esiin. Kaatio, Kide ja Risteli.

Maantie on rakennettu Nurmestieltä Ahovaaran taloon työttömyystöinä 1907-1908. Se oli tällöin pituudeltaan 13 km ja kulki osaltaan silloisten asutusten kautta. Tiestä johtuen alettiin kylää kutsumaan Ahovaaraksi.

Kaatio on 1900-luvun alussa ollut siihen aikaan ns. iso tila. Kaatiolla oli kolme torppaa ja ennen sotia peltoa 14-15 hehtaaria, kuusi lehmää, kaksi hevosta ja muuta karjaa. Kokonaispinta-ala oli isonjaon jälkeen 569 ha. Tilan metsäalasta on yli puolet myyty huonona aikana, pinta-ala on nykyisin n. 200 ha. Myös muita tiloja meni samoihin aikoihin puutavarayhtiöille. Nykyisin UPM ja Huttusen perikunta omistavat kylältä n. 1500 ha.

Tilat olivat enimmäkseen pieniä. Toimeentulo oli lähellä ja kaukana tehtyjen metsätöiden sekä muutaman lehmän tuotoksen varassa. Karja kulki laitumella ns. väljässä metsässä vielä sotien jälkeenkin. Heiniä tehtiin paljolti soilla ja jokivarsista luonnon niityillä. Ainakin vielä vuonna 1948 niitettiin suolta heiniä. Eihän niiden rehuarvo ollut kaksinen, mutta pääasia oli, että elukat pysyivät hengissä talven yli. Suoviljelyksien vähitellen yleistyttyä sekä traktorien tultua kylälle lakkasi soiden niittäminen.

Kansakoulu aloitti kylällä ns. supistettuna kouluna syksyllä 1945 Kiteen pirtissä. Oppilaita oli n. 40. Vuosikymmenen lopussa rakennettiin Haravavaaralle uusi koulu ja siellä opetus alkoi syksyllä 1950. Koulupiiri oli Ahovaaran koulupiiri. Opetus jatkui koululla vuoden 1968 kevääseen, jolloin koulu lakkautettiin ja koulupiiri liitettiin Vepsän koulupiiriin. Koululla ja opettajilla oli suuri merkitys kylälle. Oli paikka kokoontua ja opettajat alkoivat pitää myös opintokerhoja.

Kylällä on ollut paljon järjestötoimintaa. Sotien jälkeen perustetun maamiessseuran lisäksi perustettiin v. 1952 Kuhmon Kivan alaosasto Ahovaaran Kisa-Veikot, joka toimi melko vilkkaasti kuntatasolla. V. 1957 perustettiin Ahovaaran Nuorisoseura. Myös nuorisoseuran toiminta oli vilkasta, seura oli monena vuonna Kainuun Nuorisoseurojen Keskusseuran toimintakilpailussa kärkipäässä, parhaimmillaan viides 60:stä. Väen vähetessä

toiminta laimeni 1970-luvun alussa.

Monet nuoret lähtivät muualle leivän perään. Esim. 1960-70 luvun vaihteessa muutti Australiaan yhdeksän miestä, osa vaimoineen. Osa palasi Ruotsiin ja osa Suomeen, vain yksi asuu enää Australiassa.

Ahovaaran äänestysalue oli sotien jälkeisestä ajasta 70-luvulle asti, jolloin se liitettiin Vepsään. Myös linja-autoliikenne alkoi sodan jälkeen kesäisin, ensin kuorma-autolla ja vähitellen linja-autolla. Talvisin tiet olivat auraamatta. Vasta 50-luvun lopulla tieyhteyden tultua Vepsältä Valtimolle teiden talviauraus alkoi. Mäkien kiertämiseksi oikaistiin tietä Lauttakankaalta Peurajärvelle 50-60-luvun vaihteessa. Kylä jäi vähän syrjään paremmasta tiestä. Vanhaa tietä jäi jäljelle n.11,5 km ja tie tunnetaan nykyisin Ahovaarantienä. "Poikkimaiseen" kulkevana tie sopisi mäkinen ja mutkineen Museotieksi.

Parhaimmillaan oli Ahovaaran koulupiirissä 32 savua ja joka savua kohden hevonen. Viimeinen heppa pääsi matkansa päähän 80-luvun alussa. Nykyisin kylällä on vakituisia asukkaita yhdeksässä talossa.

Teollista tuotantoa ei Ahovaaralla ja Vepsällä ole, vaikkakin on useita käsistään taitavia henkilöitä. Mainittakoon mm. moottorisahataiteilija, viisinkertainen Suomenmestari Hannu Kyllönen. Hän tekee myös tilauksesta moottorisahaveistoksia ja hänen veistoksiaan on ympäri Suomea. Hannun töitä on nähtävänä Ahovaaran Savipurolla.

Jarmo Kyllönen on rakentanut kotipellolleen todeksi unelman, joka hänellä on ollut jo pikkupojasta lähtien, tähtitornin. Tornin valmistui vuosituhaten vaihteessa ja myös se on näkemisen arvoinen.

AHOVAARAN KOULU 1945-1968

Jo kesällä 1939 pidettiin Aumalan talossa Ahovaaran kylän kansakoulupiirin perustamiskokous. Koulun paikaksi ehdotettiin tuolloin Kajaani OY: mailla sijaitsevaa Haravavaaraa. Pian tämän jälkeen syttyi kuitenkin sota, minkä vuoksi kouluhanke lykkääntyi. Vuonna 1944 asiaan palattiin uudelleen, ja tuolloin pidetyssä johtokunnan kokouksessa esitettiin kunnanvaltuustolle väliaikaisen huoneiston hankkimista koulua varten. Samana vuonna kunnanvaltuusto myös päätti perustaa kansakoulun Ahovaaran kylälle, koulutoimen oli määrä alkaa lukuvuonna 1945-1949.

Ensimmäisenä lukuvuonna Ahovaaran kansakoulua kävi 37 oppilasta. Viisi ensimmäistä vuottaan koulu toimi supistettuna ansakouluna vuokrahuoneistossa Kiteen talossa. Omaa koulutaloa suunniteltiin kuitenkin innokkaasti ja sen rakentamiseen päästiin vuosikymmenen lopulla.

Elokuussa 1950 koulu aloitti toimintansa uudessa koulurakennuksessa, jonka vihkijäisiä juhlittiin seuraavana vuonna. Samana lukuvuonna koulu muutettiin kaksiolettajaiseksi.

Ahovaaran koululla ei ollut varsinaista oppilasasuntolaa. Alkuvuosina joidakin oppilaita jouduttiin kuitenkin majoittamaan joskus koulun lähitaloihin. Tuolloin ei oppilaiden kuljetuksesta huolehdittu vielä millään tavoin. 1950 ja 1960 lukujen vaihteessa oppilaskuljetusta ruvettiin järjestämään koululais-taksien ja linja-autojen avulla ja sitä mukaa oppilaiden majoittaminen koulun lähitaloissa lakkasi.

Koulukeittola oli toiminnassa koulun perustamisesta lähtien. Myös vaatehuoltotoimi normaalisti. Terveystoimi oli alkuvuosina vähäistä, mutta 1950 luvun alusta alkaen jo melko säännöllistä, sen sijaan hampaidenhoito oli vain satunnaista.

Ahovaaran koulun oppilasmäärä nousi tasaisesti 1950 luvulle asti. vuonna 1950 koulussa oli 45 oppilasta. Tämän jälkeen oppilaat alkoivat kuitenkin vähentyä niin, että koulun toiminta alkoi olla vaakalaudalla. Ahovaaran koulu lakkautettiin lopulta vuonna 1968 ja koulupiiri liitettiin Vepsän koulupiiriin. Viimeisenä lukuvuonna Ahovaaran koulussa oli 26 oppilasta.

Viimeinkin sain aikaiseksi ottaa valokopion tästä perunkirjoituksesta. Otin myös kopion Iisakin kuoleman jälkeen laaditusta perinnön jakokirjasta. Tässä mainittu Aumala-perintötila on sama paikka, jossa kävitte syksyllä. Tämä tila mainitaan myös Kuhmon historia -kirjassa. Se on lohkaistu Isossajaossa valtion maasta vuonna 1875. Pinta-ala on ollut alkujaan 328 ha. Tila on myyty kokonaan Kajaani oy:lle, jolta Iisak-ukki on ostanut osan v.1919, kaikkiaan 57 ha, josta suurin osa, liki 40 ha, on suota.

Oheisena on myös Virkatodistus Iisakki Huuskon ja hänen vaimonsa perillisistä. Näistä ei ole minulla muista tietoa kuin Almasta, hän oli yhteydessä kirjeitse sekä lähetti aina joulukortin aina 70 luvulle asti. Hän on ollut naimisissa jonkun kuhmolaisentytyisen Heikkisen kanssa (kuollut paljon aikaisemmin). Heillä oli poika Reino, syntynyt 1909 ja kuoli 1988. Alma kuoli 1981. Nanni Sofia muuttanut nykyiseen Vaasaan, hänestä ei ole mitään tietoa. Olka asui Tampereella, hän oli naimisissa Anttoni Aittomäen kanssa, heillä oli tietääkseni 3 poikaa, Valto ja Veikko, yhtä en muista. Olka ja Mimmi kävivät useamman kerran sota-aikana täällä Kuhmossa. Mainittakoon että äitini lähetti sota-aikana Olkalle ja Mimmille paketteja aina joskus, niin hän leikkasi leivän kahtia ja laittoi voipaketin väliin, niin että paketista tuli soikea. Ja kirjoitti sisällöksi Lanttukukko. Voita oli kait luvatonta luovuttaa.

Aleksanteri, isäni kuoli 1948 ja Hanna-äitini 1973. Perilliset: Rauha kuoli 1999, hänen lapsensa Marja-Leena ja Markku asuvat täällä Kuhmossa. Marja-Leena on naimisissa Mauri Heikkisen kanssa. Heillä on kaksi lasta: Petri ja Petra. Molemmat asuvat Helsingin seudulla. Markku on naimisissa Pirjo o.s. Piirainen kanssa. Heillä on kaksi tyttöä, Terhi ja Mervi. Terhi asuu Turussa ja hänellä on yksi lapsi, poika Jussi. Rauni, nykyisin Piirainen, asuu Lauvuksella Kuhmossa. Hänellä on 5 lasta: vanhin Martti asuu Järvenpäässä, muut Kuhmossa. Helinin tiedätkin, poikansa Pertti asuu Kuhmossa. Helvi asuu myös täällä hoitokodissa. Sirkka, nykyisin Niskanen, asuu Sonkajärvellä maatilalla, poika Jari on tilan isäntänä, poika Seppo asuu Espoossa ja hänellä on kaksi lasta. Sirkkan tytär Tuija asuu Forssassa, hänelläkin on kaksi lasta. Erkki asuu Mikkeliissä. Eeva oli naimisissa Pentti Mertasen kanssa. Pentti kuoli 80-luvulla. Eeva asuu Hyrylässä. Heidän lapsistaan: tytär, Kirsi, asuu Vantaalla, hänellä on poika Hannu. Poika, Pasi, asuu Hyrylässä, hänellä on kaksi lasta.

Iisakin isä on ollut Simo Huusko Paltamossa. Hänellä on ollut toinen poika Arvid. Hänkin on muuttanut Kuhmoon toiselle puolen pitäjää eli Kuumuun. Hänellä on ollut poika Arvi ja tyttäriä Hilja Wilhelmiina, Tyyne ja todennäköisesti myös poika Erkki ja ehkä muitakin. Hilja Wilhelmiinan pojan pojat asuvat Kuhmossa. Tyynen kaksi poikaa asuvat Kuhmossa, yksi Tampereella. Nuorin, Antero Komulainen, on paikallislehti Kuhmolaisessa toimittajana. Tyttöjä on ainakin kolme. Heistä vanhin, Elvi, on asunut USA:ssa yli 30 vuotta. Muiden asuinpaikkoja en tiedä. Olisikohan Erkin tytär Liisa Vilhelmiina, nykyisin Löhönen, se pikkutyttö, joka oli viime talvena lähettämässäsi kuvassa Mimmin ja Uunon kanssa? Todennäköisesti voisi ollakin. Hän on 75 vuoden ikäinen ja asuu Kajaanissa. Hänen tyttärensä Taina Kauppinen asuu täällä Kuhmossa ja on töissä Katsastusasemalla.

Muuten, kiitokset siitä satuvihkosesta, jonka lähetitte jouluksi. Tuleeko nuoresta neidosta kirjailija? Olihan niin kiva satu.

Vepsän Jahtimiehet ry:n johtokunnalle.

Tilintarkastajat katsovat, että onko välttämätöntä pitää käteiskassa näinkin suurena, mitä tilikirjat osoittavat.

Olisiko mahdollista seuran rahastonhoitajalle hyväksyä pankkikortti. Ja jos jotakin ostettavaa jostakin on niin eikö rahastonhoitaja voisi hoitaa ostokset.

Kuhmossa 26. tammikuuta 2005

Kauko Huusko
tilintarkastaja

Raimo Leinonen
varatilintarkastaja